

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

51. Rabulæ: Ex Ammiano lib. 30. qui Rabulas describit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

cerent mafenorum calamistris vibrare castra
riem, curem corporis leuigare, incedere populi
tibus nudis, omnique alio cultu vigorem viri
litatis exponere, in habitum foeminarum deli
ciaeque mollire.

*Arnob. cont. gent. lib. 2. De luxu Regis Indis vi
do Q. Curtium l. 8.*

**IMPROBUS, ET PO
TENS.**

Descriptio L.

*Ex Am
miano l.
27. c. 10.
In hoc au
thore stylus
quidem ple
rumque
acerbus est
& prastra
tus, magni
tamen &
uberis sen
sus.*
PER hanc tempora Vulcatio Rufinus absolu
to vita, dum administrat, ad regendam praefecturam praetorianam, ab vrbe Probus accitus, claritudine generis, & potentia, & opum amplitudine cognitus orbi Romano: per quem vniversum penè patrimonia sparsa possedit iuste: an secus non iudiciali est nostri. Hunc quasi gemina quaedam, vt vocat singunt, fortuna praepetibus pennis vehens; nunc beneficium ostendebat, & amicos altius erigentem; aliquoties insidiatorem dirum, & per cruentas noxium simultates: & licet potuit, quoad vixit, ingentia largiendo, & interpellando potestates assiduas; erat tamen interdum timidus, ad audaces, contra timidos celsior: vt videretur, cum sibi fideret, de cothurno strepere tragico; & vbi paucet, omni humilior saeco.

Atque vt natantium genus elementis suo expulsum, haud ita diu ipirit in terris, ita ille marcebat absque praefecturis, quas obiurgia familiarum ingentium capessere cogebatur; nunquam innocentium per cupiditates immensas, vtque multa perpetrarent, impune dominum suum mergentium in temp. Neque, fatendum est, numquam illa magnanimitate coalitus, clienti, vel seruo agere quicquam iussit illicitum: si verò eorum quemquam crimen vllum compererat admisisse, vel ipsa repugnante iustitia, non explorato negotio sine respectu boni honestique defendebat. Quod vitium reprehendens, pronuntiat Cicero: Quid enim interest inter suasorem facti, & probatorem? aut quid refert vtrum voluerim fieri, an gaudeam factum? Suspiciosus tamen, & minutus suopte ingenio fuit, & subamarum atridens, blandiensque, interdum vt noceret.

Si autem perspicuum est in eiusmodi moribus malum, tum maxime cum celari posse existimatur. Ita implacabilis, & dumptus, si indere quemquam instituisse, vt nec exorari posset, nec ad ignoscendum et roibus inclinari.

Ideoque aures eius non erant, sed pluri bus videbatur obstruere: in summis diuitiarum & dignitatum culminibus anxius, & sollicitus, ideoque semper leuibus morbis afflictus.

Nota.

Gemina quadam, vt poeta fingunt, fortuna. Ex. Respexi forte illud Orphei,

*Οἷς μὲ γὰρ τευχῆς κτεταῖον πῆν πο
λοῦλον.*

*Οἷς ἔμελλεν πενίαν, θυμῷ χόλον δερσὶ
νῆρα.*

Illis enim probus diuitiarum vim opulentam. Illis verò malam paupertatem, animo iras concitans.

(Talis inquit in amicos Probus.) De Cothurno strepere tragico.

Insolentia efferris, Megalyni quo dicta & edita proponere, vt rex in tragodia solet.

Nō sunt omnes, Cothurnum calcamentum esse Tragiorum, vt soccum Comædorum, Martial. l. 8. epist. 3.

Aut inuat ad tragicos soccum transferre cothurno.

Vt natantium genus.

Τὸν ἄνθρωπον φησὶν dixit Gregor. Nazianz. orat. 34. Soz. menius l. 1. hislor. Ecol. c. 13. Simili parabola vsus refert magnum Antonii, cum diceret, Monachis, extra solitudinem, piscos esse extra aquam. τοὺς μὲν γὰρ ἰχθύας ἔξω τῆς ὑγρᾶν ὕδατος ἔσταν, ὡς αὐτοὺς ἔξω τῆς ἀσκήσεως ἔσταν.

Clienti, vel seruo iussit, Clientem, vel seruum Latinus dixisset. Deinde coalitus magnanimitate, redolet Ammianum.

RABVLE,

Ammianus sui temporis Rabulas, & c. ita describit.

Descriptio LI.

AT nunc videre est per eos omnes tractus, violenta & rapacissima genera ho.³⁰

Ammianus Marcell. l.

Confer cum
ista, qua
habet Si-
danus ep.
7. lib. 5.

minum, per fora omnia volitantium, & sub-
dentium diuites domos, vt Spartanos canes,
aut Cretas, vestigia sagacius colligendo, ad
ipsa cubilia peruenire caularum. In his primus
est coetus eorum, qui seminando diuersa iur-
gia, per vadimonia mille iactantur, viduarum
postes, & orborum limina detereentes, & audi-
di inter discordantes amicos, aut propinquos,
vel affines, simulatum, ob leuis scripij recep-
tacula, odia struentes infesta: in quibus ætatis
progressu, non vt aliorum vitia tepefcunt, sed
magis, magisque roborantur. Inter rapinas in-
fariabiles; inopes, ad capiendam versutus ora-
tionibus iudicum fidem: quorum nomen ex
iustitia natum est, sicam ingenij distingentes.
Horum obstinatione libertatem temeritas,
constantiam audacia præcepit, eloquentiam
inanis quædam imitatur fluentia loquendi,
quarum artium læuitate, vt Tullius asseuerat,
nefas est religionem decipi iudicantis, aut
enim:

Cumque nihil tam incorruptum esse debeat
in repub. quam suffragium, quam sententia:
non intelligo cur, qui ea pecunia corruerit,
pœna dignus sit; qui eloquentia, laudem et-
iam ferat: Mihi quidem hoc plus mali facere
videtur, qui oratione, quam, qui pretio iu-
dicem corrumpit: quod pecunia corrumpe-
re prudentem nemo potest, dicendo, potest.

Secundum est genus eorum, qui iuris pro-
fessi scientiam, quam repugnantium sibi le-
gem abolere distidia, velut vineulis ori im-
positis, reticente iugi silentio, umbratum sunt
similes propriatum. Hi velut fata natalicia
præmonstrantes, aut Sibyllæ oraculorum in-
terpretes, vultus grauitate ad habitum com-
posita tristitorem, ipsam quoque venditant,
quod occitantur. Hi vt alius videantur iura
callere, Trebatium loquuntur, & Cæsellium,
& Alfenum, & Auruncorum, Sicano-
rumque iamdiu leges ignotas; cum Euandri
matre abhinc sæculis obrutas multis, & si ex
voluntate matrem tuam fluxeris occidisse,
multas tibi suffragantes absolutionum lectio-
nes reconditas pollicentur, si renummatum
senferint.

Tertius eorum est ordo, qui vt in profes-
sione turbulenta clarescant ad expugnandam
veritatem: ora mercenaria procudentes, per
prostitutas frontes, vilesque latratus, quod ve-
lunt, aditus sibi patefaciunt crebros, qui inter
sollicitudines iudicum, per multa distatas,

irresolubili nexu vincientes negotia, laborant,
vt omnis quies litibus implicetur: & nodosis
questionibus de indultis iudicia circumferri-
bunt, quæ cum rectè procedant, delubra sunt
aquitatis, cum depradantur, foueæ fallaces, &
cœcæ, in quas si captus ceciderit quisquam,
non nisi per multa exilis lustra, adusque ipsas
medullas exustus.

Quartum, & postremum est genus, impu-
dens, pernicax, & idocum, eorum, qui cum à
literarijs eruperint ludis, per angulos ciuita-
tum discurrent, mimiambos, non caularum
remedijs congrua commentantes, fores diti-
um detereendo, coenarum, ciborumque aucu-
pantes delicias exquisitas: qui cum se mel v-
braticis, lucris, & inhianæ pecuniæ, vndique
se dediderint, litigare frustra, quoslibet inuo-
centes horrantur: & ad defendendam causam
admissi (quod raro contingit) suscepti nomen,
& vim negotij sub ore disceptatoris, inter ip-
sos confectuum articulos, instruunt, circum-
locutionibus indigestis ita scatenentes, vt col-
lusionis teterrimæ audire existimes vlulabili
clamore Theriæten.

Quam autem ad inopiam mutiendarum
venerint allegationum, ad effrenatam desce-
dunt conuiciandi licentiam, quo nomine ob-
stidia in personas honorabiles probra, die-
bus dictis aliquoties sunt damnati: & quibus
ita sunt rudes nonnulli, vt nunquam se codi-
ces habuisse meminerint, & si in circulo do-
ctorum auctorum inciderint, nomen piscis,
aut edulij, peregrinum esse vocabulum arbi-
trantur: si verò aduena quisquam inuisita-
rum sibi antea Marcianum verbo tenus qua-
sierit, Oratores omnes confestim se Marcia-
nos appellari fugunt, nec iam fas vllum præ-
oculis habent, sed tanquam auaritiæ venun-
dati, & vsucapti, nihil præter infeminatam
petendi licentiam norunt; & si quem semel
intra retia cæperunt, cassibus mille impedi-
unt, & vincunt, per morborum simulatio-
nem vicissim consulto cessantes; vtque per-
uulgati iuris proferatur lectio vna, septem
vendibiles introitus præparant: dilationum
examina longissima contextentes: & cum nu-
datis litigatoribus dies cesserint, & menses, &
anni, tandem obruta verustate controuersia,
intromissa ipsa capita splendoris, ingressa
alia secum aduocatorum simulacra indu-
cunt. Cumque intra cancellorum venerint
septa, & agi cœperint alicuius fortunæ, vel
salus,

silus, atque laborari debeat, ut ab infante gladius, vel calamitose detrimenta pellantur, corrugatis hinc iade frontibus, brachiisque histrionico more formatis, ut concionaria Graeci fistula post occipitium desit, constituitur altricibus diu, tandemque ex praemeditato concludio per eum, qui est in verba fidentior, suave quoddam principium dicendi exercitur, pro Cluentio, vel pro Ctesiphonte orationum aemula ornamenta promittens, & in eam conclusionem cunctis sine cupidibus definit: ut nondum se patroni post speciem litis triennium editam cautescent instructos, spatioque prorogati temporis impetrato, quasi cum Antheo veteri colluctati, perseveranter flagitant, pulveris periculoso mercede.

Veruntamen haec cum ita sint, non desunt Advocatis incommoda plurima parum sustinenda recte videtur: namque sellularijs quæstibus inescari inter se hostiliter dissident, & repta maledicendi ferocia, ut dictum est, multos offendunt: quam tunc effutunt, cum commissarum sibi causarum infemitem orationibus validis conuclate non possunt, & Iudices patiuntur interdum, doctos ex Philistionis, aut Aesopi cauillationibus, quam ex Aristidis illius iusti, vel Catonis disciplina productos, qui aie graui merenti publicas potestates, ut creditores molesti opes cuiusque modi fortunæ rimantes, alienis gremijs excutiant prædas. Ad extremum id habet cauidicia cum cæteris metuendum, & graue, quod hoc ingenitum est penè litigantibus cunctis, ut cum iurgia mille casibus cadant, accidentia secus in potestate esse existiment patronorum, & omnem certaminum exitum, iisdem soleant assignare: & non vitijs rerum, aut iniquitati aliquoties disceptantium, sed solis defensionibus irascantur.

Nota.

Spartanos Canes, & Cretas.

Horum meminit Philostratus in venatione suam, idq. ἐκείνη, quod sint sagacissima naris.

Et Horat. epod. eide 6.

Fulvus Eacon,

Amica via pastoribus.

Ad ipsa cubilia. Voluit imitari illud Ciceronis in Pisonem 8. Scelerum tua, non vestigia darant: es in gestibus tuos, sed teis volutationibus corporis, atq. cubilibus persequuntur summo.

Viduarum Postes. Posti pro domo, ut pila, sive columna apud Catullum, quod iam notauimus.

Sicam ingenij distinguentes. Similiter Caligula peroraturus scribendum se lucubratoris sua velum minabatur.

Libertatem temeritas. Diserte Seneca epist. 45. Vitia nobis sub virtutis nomine obrepunt: Temeritas sub titulo fortitudinis latet: Moderatio vocatur ignavia: pro cauto timidus accipitur.

Vmbrarum sunt similes propriarum. Carpit silentes Iurisperitus, quos veteres vocat ἔδωλα καγμόντων. Vide Ansonium de statua Rusti.

Hi velut fata fatalia praemonstrantes. Alludit ad illud Ciceronis pro Murana. Erant in magna potentia, qui consulebantur, à quibus etiam dies, tanquam à Chaldaeis possabantur. Fata natalitia autem dixit Genethliacorum demensissimas predicationes: τὴν κατὰ τὴν γενετικὴν ἀποῦ ἡμῶν nominavit D. Chrysostom. in epist. ad Galatas. Fata ipse Terull. de anima cap. 39. Dum in partu Lucina, & Diana eiulatur, dum per totam hebdomadam lunoni mensa proponitur: dum vltima die fata scribenda advocantur.

Cæsellius, Alfenus, vter Iuriconf. Alfenus Varum libros 40. scripsit.

Per prostitutas frontes. Fronti prostituta est perdita audacia, & modestia simillima.

Delubra æquitatis. Ἄγιστα δῆμος τιμὴν magna iustitia templa dicuntur Anibol. epigr. 4. Ὁ olim Iudicum confessus in templis, ut notauimus in Iconibus.

Vlulabili clamore Therfiten. Vidit illud Homeri.

Θερσίτης δὲ ἐτι μῆνος ἀμφοτέρωδε ἐκώλῳ.

Ὅς ῥ' ἐπέα φρεσὶν ἦσιν ἄκοσμά τε πολλὰ τε ἤδε.

Therfiten autem solum adhuc loquacissimus tumultuabatur:

Qui verba in animo suo immoderata, multaque sciebat.

Per morborum simulationem. Praclarè ampliationes litium malitiosas, & cessatious exagitat.

Septem vendibiles introitus. Notus in eodem Rhetorum, qui certa exordia sibi fabricant.

Υγυ 3

bant.

bant. quibus in omni argumento, quasi Delphico
 Gladio uterentur.

Aduocatorum simulachra Silentes patronos
 quos prius dixit umbras suis similes.

Et agi ceperint alicuius fortunæ, vel salus.

Qua non videt Persarum illud:

Fur es, ait Padio: Padius quid? crimina
 rasis

Librat in antitheris, &c.

Concionaria Græci fistula Notus Cæsar Phor-
 niscus, qui à tergo concionantis domini fistulam te-
 nens, concitatum & iratantem, molli renore mol-
 liebat. Plutarch. in Cæsar.

Pulueris periculosi Puluis hic, forensis acies,
 ut apud Tullium. de Orat. Educere dictionem, ex
 umbratili exercitatione in puluere.

Philistionis. Philistio Poeta comicus, qui scripsit
 inter ceteras Comædias Βαυλογία, ac φιλόγε-
 λων, Nugas, & Ridiculum, & visu ipsa mortuus
 est. Suidas. Sidon. epist. 11. lib. 11.

SENATVS POPVLIVQVE Romani sui temporis flagitiosos mores describit Ammianus his ver- bis:

Descriptio L. I.

Ammianus
 Marcell.
 lib. 28.

Ita autem pauci sunt inter eos seueri vindi-
 ces delictorum, ut si aquam calidam tardius
 seruus attulerit, trecentis adfigi verberibus
 iubeatur. Si hominem sponte occiderit pro-
 pria, instantibus plurimis ut damnetur vnus
 dominus, hæcenus exclamat: Quid faciat ma-
 niolus & nequam? Ciuitatis autem hoc apud
 eos est nunc, quod expedit peregrinos iure in-
 terficere, quibuslibet, quanquam rogatis ad
 conuiuium, excusare. Defectum enim patri-
 monij se perpeti Senator existimat, si ij de-
 fuerit, quem aliquoties libratæ sententijs in-
 uitauerit semel. Pars eorum, si agros visuri
 processerunt longius, aut alienis laboribus ve-
 naturi Alexandri magni itinera se putant equi-
 parasse, vel Cæsaris: vel si à lacu Auerni lembis
 inuecti sunt pictis; Puteolos, vel Caietanæ ma-
 ximè, cum id vaporato audeant tempore: vbi
 si inter aurata stabella lacinijs sericis incide-

riat muscæ, vel per foramen umbraculi pensif-
 lis radiolus irrupit solis: queruntur quod
 non sunt apud Cimmerios nati: Dein cum à
 Siluani lauachro, vel Mammeæ aquis ventit-
 cant hospitalibus, ut quisquam eorum egres-
 sus tenuissimis se terferit linteis: solitis presso-
 rijs vestes luce nitentes arbitra diligenter ex-
 plorat: quæ vna portantur sufficientes ad iu-
 uandos homines vnde eorum: tandemque electis
 aliquot inuolutus, receptis annulis, quos ne
 violentur humoribus, famulo traderat digi-
 tis ut metatis abire: quidam ex his, licet rati,
 aleatorum vocabulum declinantes, ideoque
 se cupientes appellari tesseraarios: inter quos
 tantum differt, quantum inter fures & latro-
 nes: hoc tamen fatendum est, quod cum om-
 nes amicitia Romæ tepescant, aleatoris solæ
 quasi gloriosis quæstæ sudoribus, sociales
 sint, & affectu nimio firmitate plena conneræ;
 vnde quidam ex his gregibus inueniuntur, ita
 concordēs, ut quis illos esse existimet fratres.
 Ideoque videre licet, ignobilem, artis tessera-
 riæ callestem arcana, ut Catonem Porcium ob
 repullam Præturæ, nec suspectam antea, nec
 speratam, incedere grauitate composita
 modestiorem, quod ei in maiore conuiuium,
 vel confessu, proconsularis quidam est ante-
 latus.

Subsident aliqui, curiosos homines, senes,
 aut iuuenes, orbos, vel cæciles, aut etiam vx-
 res habentes aut liberos, (nec enim in hoc ti-
 tulo discrimen aliquod obseruatur, sed volun-
 tates condendas, allicientes eos technis miris,
 qui cum supremis iudicijs ordinatis, quæ ha-
 bebant reliquerunt his quibus morem geren-
 do testati sunt, illico percunt.

Alius cum dignitate, licet ceruice tumida,
 gradieus, notos antea obliquato contruetur
 aspectu, ut post captas Syraculas existimes re-
 uerti M. Marcellum. Multi apud eos negant
 esse superas potestates in cælo: nec in publico
 prodeunt, nec prudent, nec lauari arbitran-
 tur se cautiùs posse, antequam ephemeride
 scrupulosè sciscitata didicerint, Vbi sit, verbi
 gratia, signum Mercurij, vel quotam Capri
 syderis partem polum discurrens obtineat
 Luna.

Alius si creditorem suum flagitare mole-
 stius aduerterit debitum, ad aurigam confugit
 audentem omnia prælicenter, eumque ut ve-
 neficum curat virgeri. Vnde nonnulli reddita
 cautione, dispendioque afflictus graui, disce-
 dit. &